

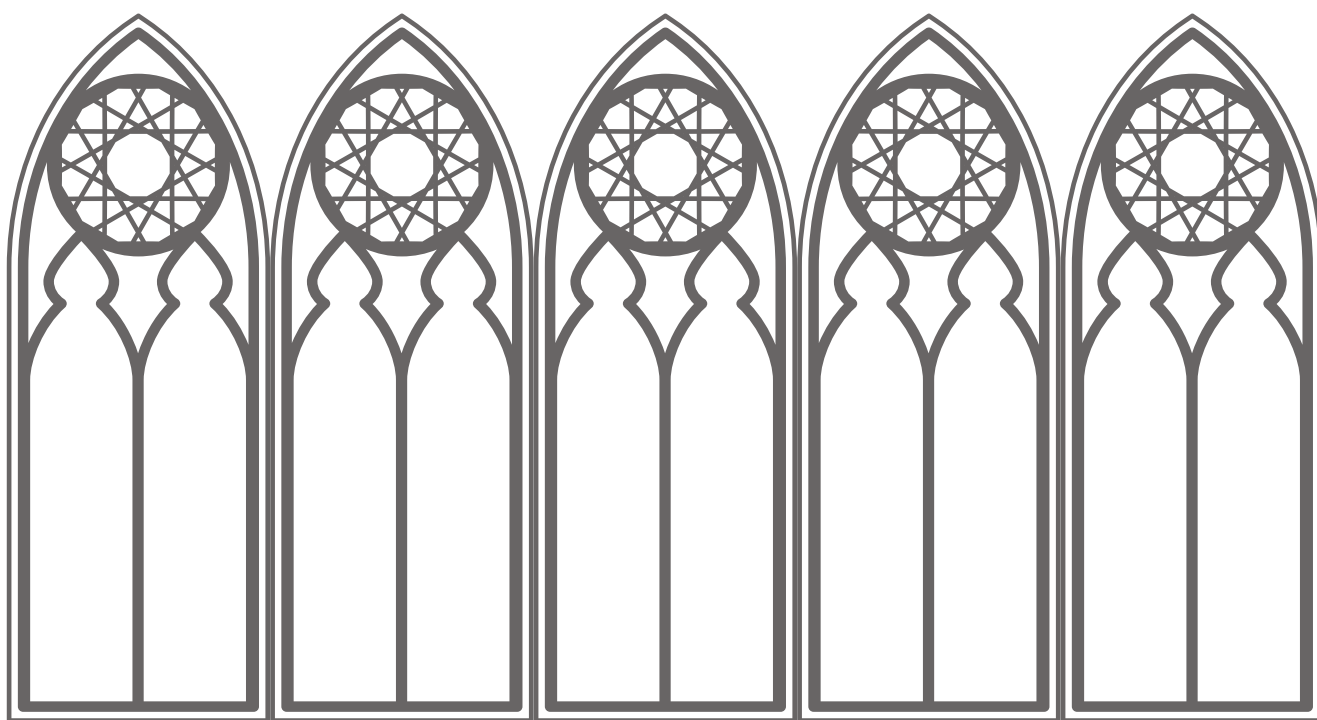
Katedra církevních dějin a literární historie
Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy

vás zve na konferenci s mezinárodní účastí

Fenomén Bílá Voda

Kontexty

pátek 14. 4.

8:30 – 16:00

Thákurova 3, Praha 6

sál P8

Zveme odbornou i čtenářskou veřejnost na konferenci FENOMÉN BÍLÁ VODA: KONTEXTY, reflektující nově probuzený zájem o současnou českou prózu a její historická a společenská témata, o české církevní dějiny za totality, ale též o probíhající diskusi o svěcení žen.

8:30 – 8:45 registrace

8:45 – 9:00 uvítací slovo děkana

BLOK I. – předsedající: doc. PhDr. Mireia Ryšková, Dr. theol.

9:00 – 9:20

Fenomén Bílá Voda, kritici, porotci a (literární) historikové

Mgr. Klára Kudlová, Ph.D.

Dělení románů na typ 'román-skutečnost' a 'román-smyslenka' dle Daniely Hodrové se zřejmě nehlouběji dotýká podstaty "fenoménu Bílá Voda". Bílá Voda kombinuje obě části románového spektra (patří k typu 'románu-skutečnosti': román žurnalistický, román historický, román klíčový; i 'románu-smyslenky': román s tajemstvím, román detektivní). Navzdory rozpornosti "supluje" výklad, které odborníci veřejnosti v jistém smyslu dluží a představuje nesporný podnět pro další popularizaci; vedle provokativně schematického rozuzlení dějových linek a volného zacházení s prameny totiž otevírá témata z církevní historie i současnosti, která běžnému čtenáři dostupná nejsou.

9:20 – 9:40

Katolický svět v polovině 20. století

doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D.

V mnoha zemích střední a východní Evropy, v Československu, Polsku, Maďarsku, Jugoslávii, Rumunsku a dalších, zahájili komunisté po roce 1945 útok na tradiční náboženské hodnoty. Protináboženská politika komunistů se ve zmíněných zemích inspirovala principy a metodami v Sovětském svazu a církev postihovala hierarchicky shora dolů. Nejprve se komunisté snažili odebrat katolické církvi co nejvíce společenského prostoru a narušit její vazby na Svatý stolec, kdy byli z míst svého působení vyhnáni rovněž vatikánští diplomaté, poté diskriminovat, izolovat a ponížít její pastýře a následně dehonestací katolicismu kompromitovat samotné věřící. Postupně byly uzavírány kostely, kaple, kláštery, kněžské semináře a náboženské ústavy a jejich majetek znárodněn, případně zatížen vysokými daněmi. Katolické organizace byly rozpuštěny. Katolický tisk byl zastaven nebo tvrdě kontrolován.

9:40 – 10:00

Milované i odmítané. Bílá Voda v kontextu současných mainstreamových próz

Mgr. Alena Šidáková Fialová, Ph.D.

Příspěvek se věnuje románům s tématem historie 20. století, které se v posledním desetiletí staly komerčně nejúspěšnější, ale také nejkontroverznější částí soudobé české prozaické produkce. Sleduje, jak román Bílá Voda naplňuje opakující se vzorce a schémata, ale také způsob, jakým ze současné beletristické tvorby vybočuje. Jeho součástí je i charakteristika nových tendencí a trendů prosazujících se v posledních letech v tomto typu literatury.

10:00 – 10:20

Postavy Romů v současné české próze

prof. Dr. Gesine Drews-Sylla

V mnoha současných českých románech se objevují postavy náležející do okruhu romství, a Bílá voda k nim náleží. Přednáška se z různých úhlů dotýká právě romské postavy Bohdanky. Jednak je podrobněji zkoumána její funkce v rámci románové struktury, jednak i její souvislost s dalšími zobrazeními členů romské komunity v české literatuře. Jak je na postavě Bohdanky konstruována komunita a sounáležitost?

10:20 – 10:40 diskuse

10:40 – 11:00 pauza na kávu

BLOK II. – předsedající: doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D.

11:00 – 11:20

Je svěcení žen pro církev krokem vpřed nebo ne? K životnímu příběhu Ludmily Javorové

doc. PhDr. Mireia Ryšková, Dr. theol.

Paní Ludmila Javorová představuje ojedinělou postavu v tradici katolické církve svým životním příběhem a především svým vysvěcením na kněze. Příspěvek není orientován na biografii Ludmily Javorové ani na debatu o pravosti jejího svěcení, nýbrž na historické okolnosti (situaci české církve za totality a tzv. podzemní církve) a na základní obrysy v současné době u nás aktuální otázky postavení ženy v církvi (svěcení na kněze), jak ji do značné míry rozvířil román Bílá Voda. V tomto kontextu je cílem příspěvku poukázat i na problematiku mísení historické reality a fikce v daném románu.

11:20 – 11:40

Obraz řeholnic v zajetí prezentismu, angažovanosti a exaltovanosti

PhDr. ThLic. Michal Sklenář, Ph.D. et Ph.D.

Kritická reflexe románu Kateřiny Tučkové Bílá Voda bude rozdělena do dvou částí, jež odpovídají termínům „fenomén“ a „kontexty“ vloženým do názvu konferenčního jednání. V prvním kroku se zaměří na otázku, zda a případně proč by měli historici (teologové a další odborníci) věnovat pozornost populárním formátům a široce sdíleným reprezentacím historie včetně beletrie. Ve druhém oddíle poukáže na sadu autorčiných postupů a širších souvislostí, které mohou přispívat k zájmu o román z oblasti českých církevních dějin v České republice. Zvláštní pozornost věnuje pasážím týkajícím se liturgického slavení a církevních reálií.

11:40 – 12:00

Řeholnice na jihu Čech v padesátých letech 20.stol. v archivních dokumentech

prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.

Na základě archivních materiálů fondů krajského výboru KSČ, krajského národního výboru a okresních národních výborů budou dokumentovány snahy komunistického režimu postupně likvidovat ženský řeholní život v regionu. Jednalo se zejména o různé formy přesvědčování řeholních sester, aby vystoupily z řádu či "svobodnou" volbu takové představené řeholní komunity, která by přispěla k uvolnění disciplíny v řádové komunitě.

12:00 – 12:20

Ženské řeholní komunity v České republice a dědictví komunismu

PhDr. et Mgr. Dana Jakšičová, PhD.

Příspěvek představí současnou situaci ženských řeholí v ČR na základě nedávno proběhlého a v současné době zpracovávaného mezinárodního výzkumného projektu s názvem Zasněžený život dnes. Dotazník, sestavený zčásti z běžně používaných validovaných škál a zčásti šitý na míru prostředí řeholních komunit, byl zaměřen na propojenost fyzické, duševní a duchovní stránky lidské osobnosti a roku 2021 distribuován ve čtyřech jazycích po řeholních společenstvích v několika zemích.

Dosavadní výsledky vykazují zřetelné rozdíly mezi zasvěcenými osobami ze západních zemí a mezi česko-slovenskými respondenty a potvrzují již předtím tušené problematické jevy v prostředí komunit, jejichž přirozený vývoj byl na čtyři desetiletí násilně přerušeno komunistickým útlakem.

12:20 – 12:35 diskuse

12:35 – 13:35 oběd

BLOK III. – předsedající: Mgr. Klára Kudlová, Ph.D.

13:35 – 13:55

Historické bestsellery perspektivou čtenářů

doc. Kamil Činátl, Ph.D.

Jak zprostředkuje minulost Bílá Voda Kateřiny Tučkové? Příspěvek nabídne vhled do čtenářské recepce populárního románu. Perspektivu „zdola“ autor modeluje na základě obsahové analýzy čtenářských komentářů portálu Databazeknih.cz. Specifičnost Bílé Vody vyvažuje srovnáním s „románovou kronikou“ Karin Lednické Šikmý kostel.

13:55 – 14:15

Skrytá církev – možnosti teologického románu

Ondřej Salvet, Dr. theol.

Román „Bílá Voda“ je o ženách, kterým byla různými způsoby vnucena role obětí, přičemž se zvláště zaměřuje na utrpení řeholních sester. Je situován do doby komunistické totality, ale jeho dějová rovina zasahuje i do současnosti. Autorka Kateřina Tučková uvádí čtenáře svérázným způsobem do reálií života v katolické církvi a v ženském klášteře zvláště: hlavní postavou románu je totiž žena vysvěcená v podzemní, režimu vzdorující církvi na katolického kněze.

Předmětem referátu bude prezentace komplexnějšího pohledu na panorama skryté církve v Čechách a na Slovensku, které je v knize naznačeno jen velmi zkratkovitě. V tomto širším kontextu se ukáže, že aktivity Felixe Davidka, ať už záslužné a inspirující i pro dnešek, či spíše sporné ve svých důsledcích, jak tomu bylo s vysvěcením několika žen, lze vnímat jako dramatickou epizodu mnohem obsáhlejšího románu, který ovšem dosud nebyl napsán.

14:15 – 14:30

Bílá Voda – v nejdlehlším koutu Česka

Mgr. Luboš Palata

Javornický výběžek, včetně Bílé vody, patří k těm částem Československa, které byly vyklizeny československou armádou a dalšími ozbrojenými složkami státu už v průběhu září 1938, ještě před Mnichovskou dohodou. Dělo se tak za velmi dramatických okolností. Výběžek patřil také k územím, které Edvard Beneš ve své tajné nabídce Francii a Velké Británii, označil za odstoupitelná a s jejichž obranou se v plánech československé armády v případě nacistického útoku nepočítalo.

Po roce 1945 se pak zcela změnilo obyvatelstvo a to nejen výběžku, ale i území, do kterého jako klín Javornicko vnikalo, kde místo Německa bylo náhle Polsko se zcela novými obyvateli a Javornicko se tak ocitlo v jakémsi dvojitěm vysídlení. Nic to ale nezměnilo na pozici tohoto regionu jako svým způsobem nejdlehlšího místa Česka.

14:30 – 14:45

Život v internačních klášterech – dominikánky i jiné řeholnice

Mgr. et Mgr. Pavel Walter

Kláster v Bílé Vodě nebyl jediný, kde byly v padesátých letech 20. století řeholnice internovány. Tento příspěvek vychází z mé disertační práce „Česká kongregace sester dominikánek od roku 1889 do současnosti,“ ve které celou kapitolu věnuji historickému exkurzu života primárně dominikánek, ale i řeholnic z jiných řádů a kongregací, které byly společně internovány na různých místech českých zemí. Ve svém příspěvku poukážu nejenom na život řeholnic, ke kterému byly ze strany státních orgánů nuceny (práce v zemědělství nebo v továrnách), ale také jak se snažily udržet svůj vnitřní uchovní život formou řádově předepsaných modliteb, účastí na mších svatých atd. S tím je spojen i odpor řeholních sester vůči různým nařízením státu jako byla například povinná pracovní doba o některých nedělích. V tomto ohledu je zajímavý případ vzdoru řeholnic ve Františkově.

14:45 – 15:05 diskuse

15:05 – 15:45 závěr, káva